DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

ORTAÖĞRETİM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
1. ÜNİTE
İSLAM'DA VARLIK VE BİLGİ

10. Sınıf

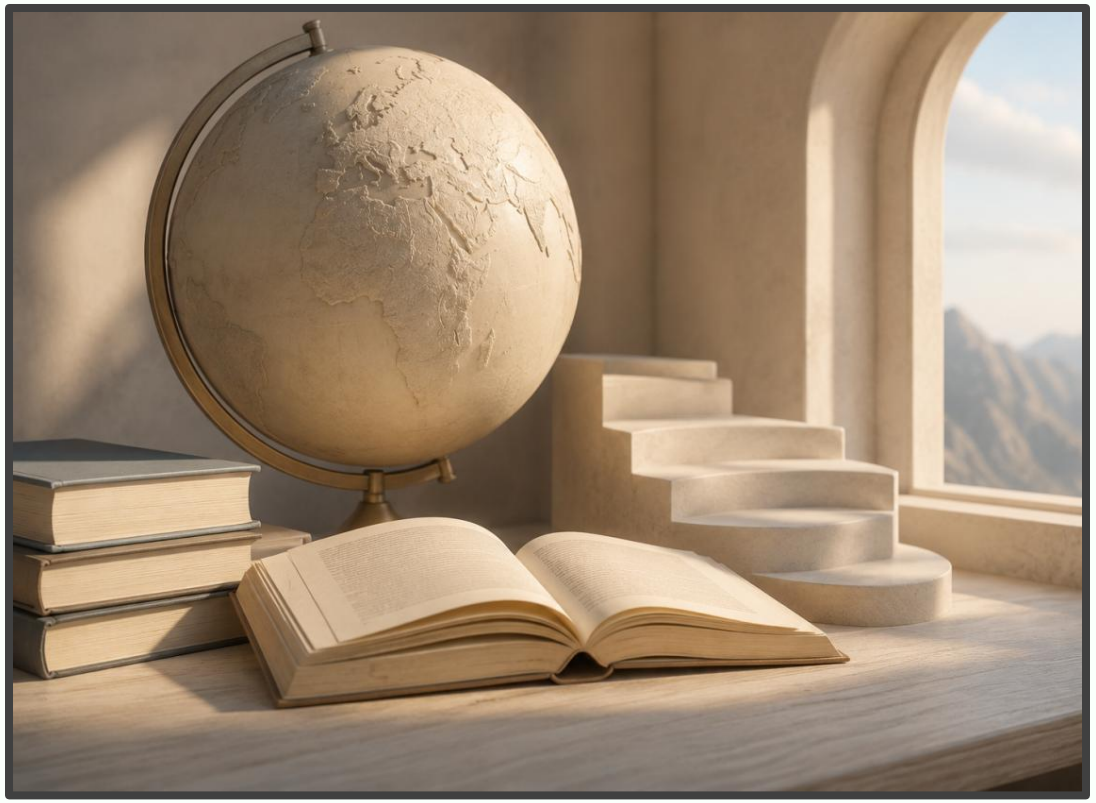
İÇİNDEKİLER

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI
1.1.1. İslam'da Bilginin Yeri
1.1.2. İslam'da Bilgi Kaynakları
1.2. ALLAH-ÂLEM İLİŞKİSİ
1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

1.1.1. İslam'da Bilginin Yeri

- **Bilgi** araştırma, gözlem veya deneyim yoluyla elde edilen doğru verilerin bütünüdür.
- İnsanın düşünme ve değerlendirme yoluyla ulaştığı sonuçlar da bilgi kapsamına girer.
- Bir bilginin doğru kabul edilebilmesi için delillerle desteklenebilmesi ve temellendirilebilmesi gerekir.
- Bilgi, insanın kendisini, çevresini ve evreni anlamasına yardımcı olur.

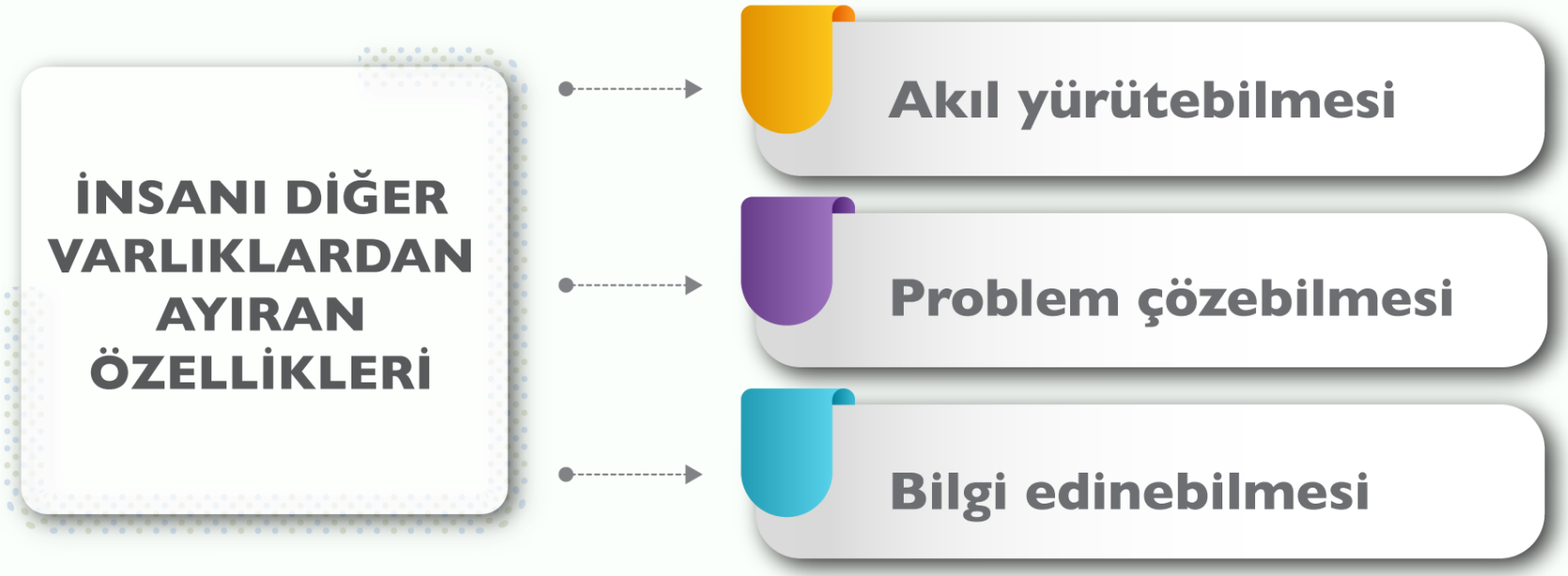

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- İnsan, akıl ve irade sahibi olduğu için merak eden bir varlıktır.
- Merak, insanı araştırma, sorgulama ve öğrenmeye yönlendirir.
- İnsan, çevresindeki varlıkları tanıma ve anlamaya çalışır.
- Araştırma ve öğrenme süreci sonunda yeni bilgi ve deneyim kazanır.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

❖ Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği üzere Yüce Allah, Hz. Âdem'e varlıkların isimlerini öğretmiştir. Bu, insana öğrenme yeteneği verildiğinin açık bir göstergesidir.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

İlim: Sözlükte "bilmek" anlamına gelir. Bilgi ve bilim kavramlarıyla ilişkilidir.

- Kur'an-ı Kerim'de ve sünnette ilmin önemi vurgulanır; insan düşünme, öğrenme ve araştırmaya yönlendirilir.

"... Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?.."

(Zümer suresi 9. ayet)

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- Hz. Peygamber'in ilme verdiği önem, eğitim faaliyetlerinde ve ilim öğrenmeyi özendiren uygulamalarında görülür.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

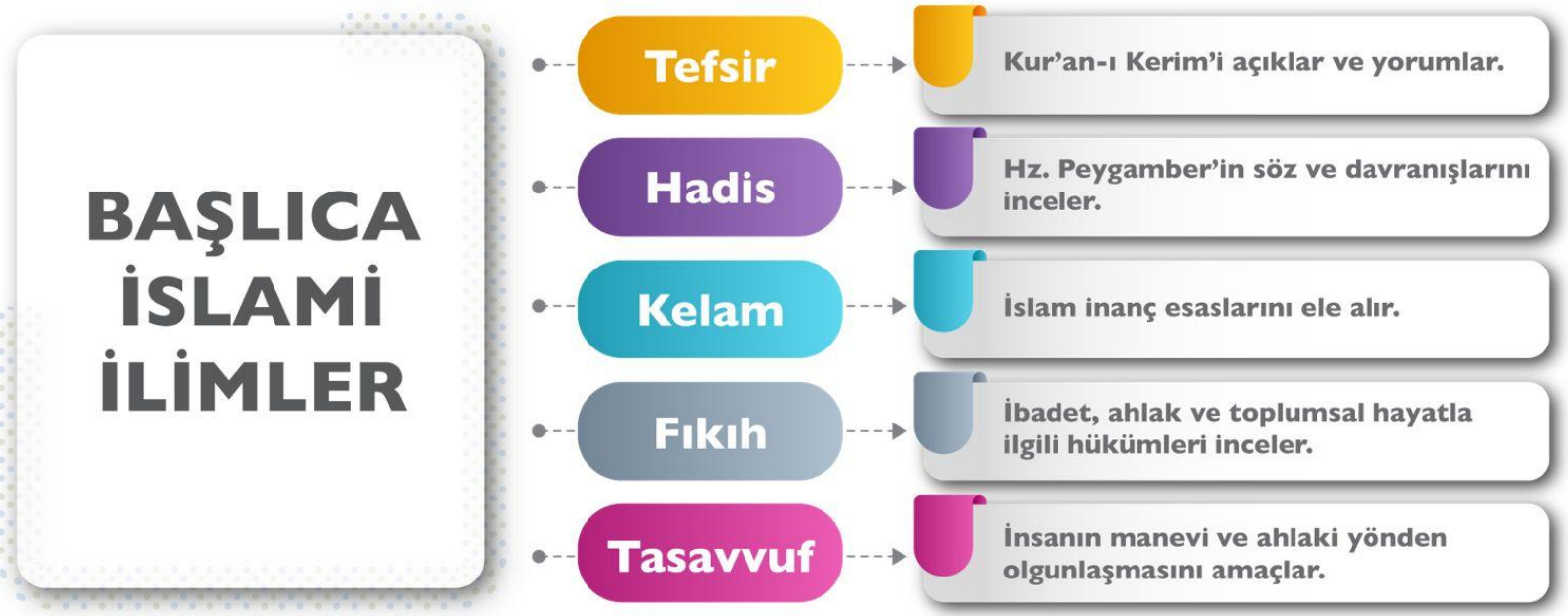
İslam Düşüncesi

İslam düşüncesi, Kur'an-ı Kerim ve sünnet temelinde oluşan fikir ve yorumların bütünüdür.

Kelamcılar, fakihler, filozoflar ve bilim insanları tarafından geliştirilen bu düşüncenin amacı, İslam'ın temel kaynaklarını doğru anlamak ve hayatın farklı alanlarına açıklamalar getirmektir.

İslam düşüncesinin gelişim sürecinde birçok İslam âlimi yetişmiş ve önemli eğitim kurumları kurulmuştur.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

İSLAM MEDENİYETİNDE GELİŞEN DİĞER BİLİMLER

- Felsefe
- Astronomi
- Matematik
- Tıp

CEZERİ

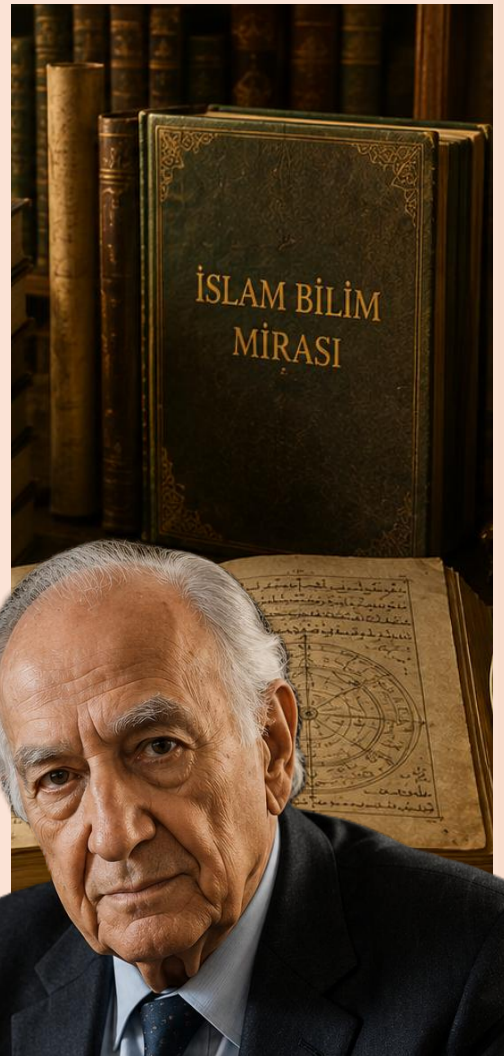
Mekanik ve otomatik makineler geliştirerek sibernetik ve robotik alanlarının öncülerinden biri olmuştur.

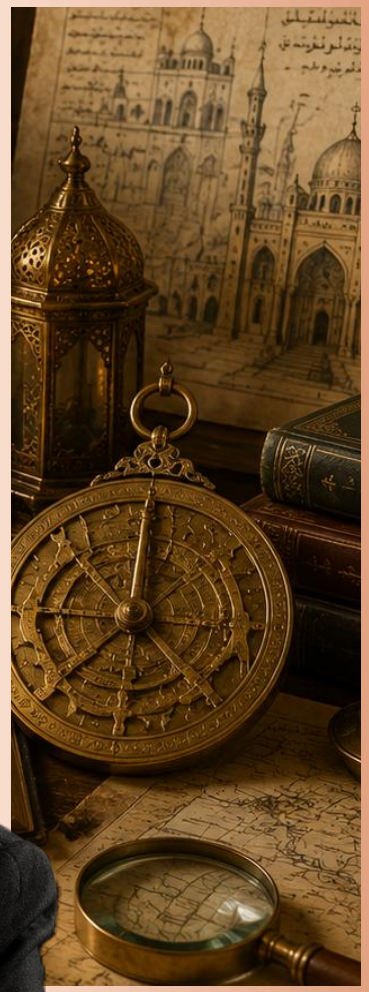
Cezeri'nin fil biçimindeki ünlü saati, suyun hareketiyle çalışan otomatik mekanizmalara sahiptir.

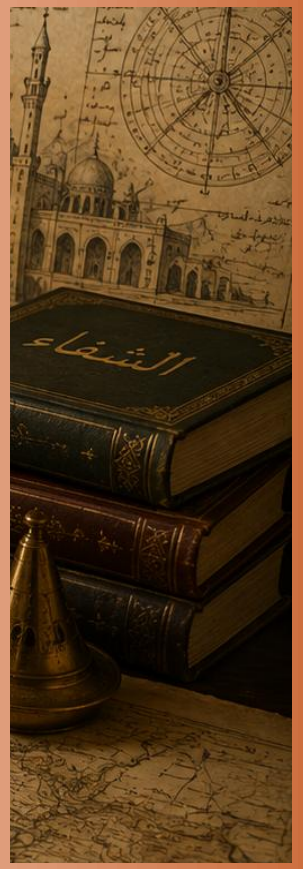
FUAT SEZGİN

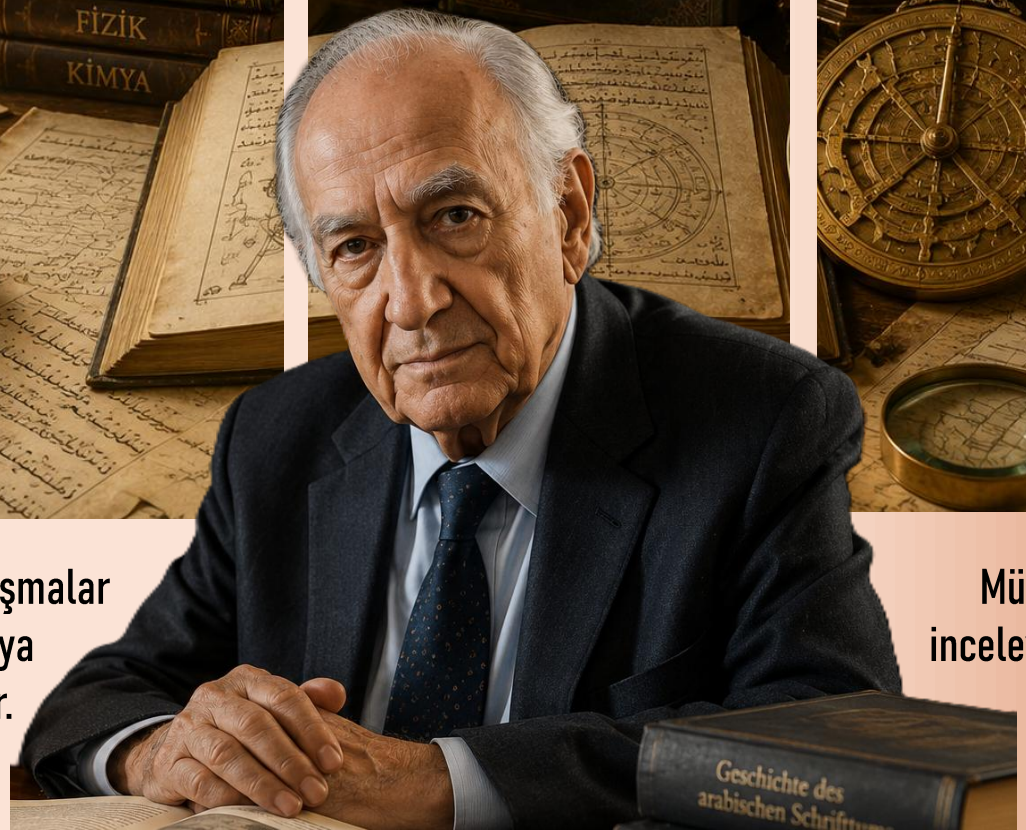

Bilimler tarihi alanında önemli çalışmalar yapmış, İslam bilim mirasını dünyaya tanıtmış büyük bir bilim tarihçisidir.

Müslüman bilim insanlarının çalışmalarını inceleyerek İslam bilim mirasının dünya bilim tarihindeki yerini ortaya koymuştur.

SAHİH-İ BUHARİ

Buhari tarafından hazırlanan, İslam'ın en güvenilir hadis kaynaklarından biridir.

Eserde iman, ibadet, ahlak, aile hayatı, ticaret ve toplumsal ilişkiler gibi pek çok konuya ilişkin hadis yer alır.

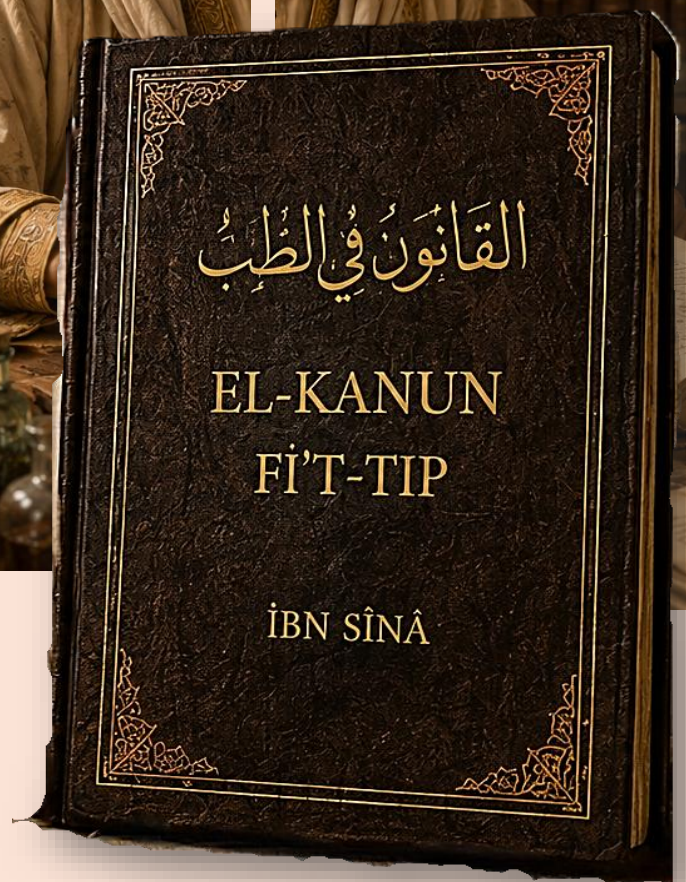
EL-KANUN FİT-TIP

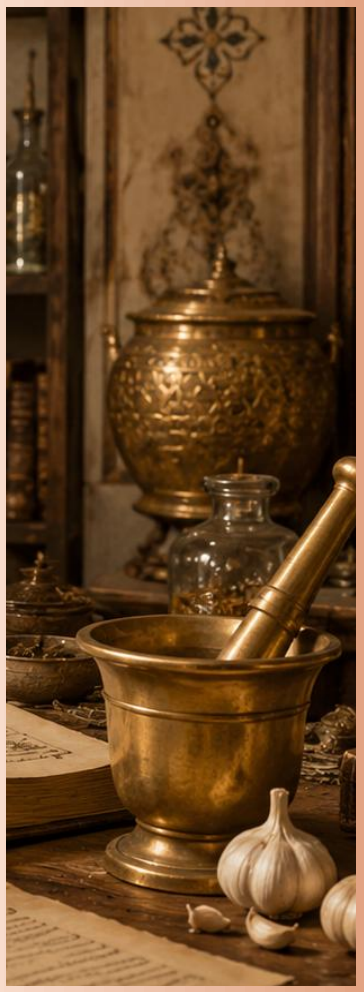
(İbni Sina)

Tıp alanında yazılmış, uzun yıllar dünyanın birçok yerinde ders kitabı olarak kullanılmıştır.

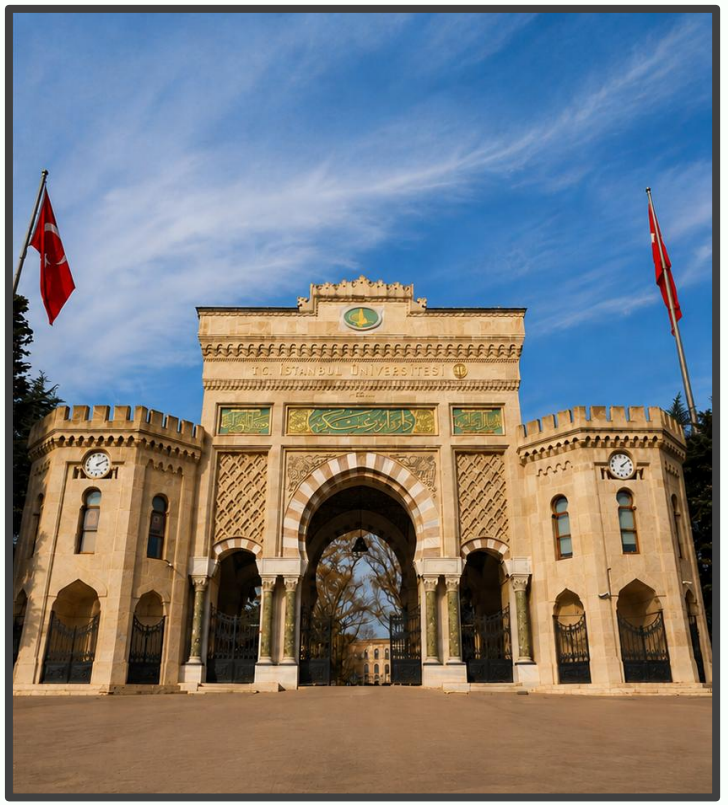
Eser, uzun yıllar boyunca İslam dünyasında ve Avrupa'da tıp eğitiminin temel kaynaklarından biri olarak kullanılmış ve farklı dillere çevrilmiştir.

İSLAM DÜNYASINDAKİ BAŞLICA ÂLİMLER, ESERLER VE EĞİTİM KURUMLARI:

Semerkant Rasathanesi: Uluğ Bey tarafından kurulmuş, astronomi alanında önemli çalışmalar yapılmıştır.

İstanbul Üniversitesi: Kökeni Fatih Sultan Mehmet dönemindeki medreselere dayanır ve Türkiye'nin en köklü üniversitelerindendir.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- Bilgisini insanlığın yararına kullanan Müslüman âlimler, peygamberlerin varisleri olarak kabul edilir.
- Bir toplumda ilim ve âlimlerin azalması, cehaletin artmasına neden olur.
- Bilginin doğruluğu önemlidir, yanlış bilgi insanı hatalara sürükleyebilir.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

❖ Bilgi, insanlık yararına kullanıldığında hem bireyi hem de toplumu geliştiren bir güce dönüşür.

DOĞRU BİLGİ SAYESİNDE İNSAN

- Allah'ı (cc) daha iyi tanır.
- Sorunlara daha doğru çözümler üretebilir.
- İnanç esaslarını doğru öğrenir.
- Çevresini ve sorumluluklarını daha iyi kavrar.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

1.1.2. İslam'da Bilgi Kaynakları

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- **Haber**, geçmişte yaşanmış veya gelecekte gerçekleşecek bir olayı bildiren sözdür.
- **Sadık haber**, fiilen gerçekleşmiş bir olayı doğru biçimde aktaran haberdir. Sadık haber ikiye ayrılır:

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- İslam'a göre bilginin asıl kaynağı Allah'tır (cc).
- Vahiy, inananlar için kesin ve güvenilir bir bilgi kaynağıdır.
- Kur'an-ı Kerim, insanlara Yüce Allah'ın indirdiği vahye uymayı emreder.

"Rabbinizden size indirilene uyun..."

(Araf suresi 3. ayet)

"Rablerinin emrine uyanlar için mükâfatın en güzeli vardır..."

(Rad suresi 18. ayet)

Selim Akıl

Akıl: İnsanın doğru düşünmesi, anlaması, karşılaştırma yapması ve bilgi edinmesini sağlayan yetidir.

Selim Akıl: Doğru karar verebilen, kötü etkilerden uzak kalan ve yaratılıştaki temizliğini koruyan düşünme yetisidir.

- İnsanın dinî sorumluluk taşımasının temel şartlarından biri akıl sahibi olmasıdır.
- Kur'an-ı Kerim'de sıkça insanın aklını kullanması ve düşünmesi istenir.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- Hz. Muhammed (sav), akıl sağlığı yerinde olmayan kişilerin dinî sorumluluk taşımadığını ifade etmiştir.

"Üç kişiden sorumluluk kaldırılmıştır: Uyanıncaya kadar uyuyandan, büluğ (ergenlik) çağına gelinceye kadar çocuktan, aklı başına gelinceye kadar akıl hastasından."

(Ebu Davud, "Hudûd", 17)

- İslam'a göre selim akıl, doğru bilgi ve doğru davranışa ulaşmada önemli bir kaynaktır.

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün farklı oluşunda aklıselim sahipleri için elbette ibretler vardır."

(Al-i İmran suresi 190. ayet)

Salim Duyular

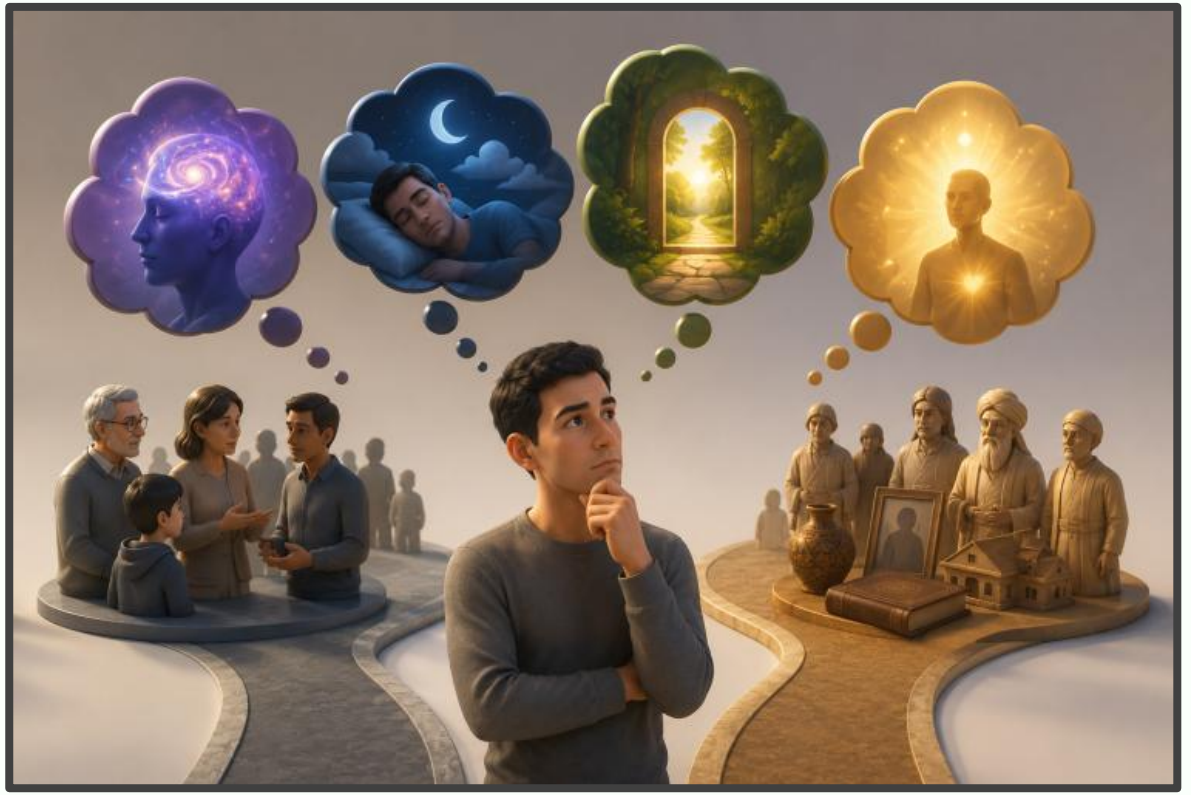
- **Salim duyular**, görevini doğru şekilde yerine getiren sağlıklı duyulardır ve temel bilgi kaynakları arasında yer alır. İnsan; görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma duyuları sayesinde çevresini tanır.

- Duyu organlarının algılama gücü sınırlıdır ve bazı durumlarda yanıltıcı olabilir.

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

- Sezgi, rüya, keşif ve ilham gibi öznel bilgi kaynakları kesin bilgi sağlamaz.
- Aile, çevre ve kişisel deneyimlerden edinilen bilgiler de doğruluğu araştırılması gereken bilgilerdir.
- Kur'an-ı Kerim, gelenekleri ve ataları körü körüne taklit etmenin insanı yanlış yönlendirebileceğini buyurur.

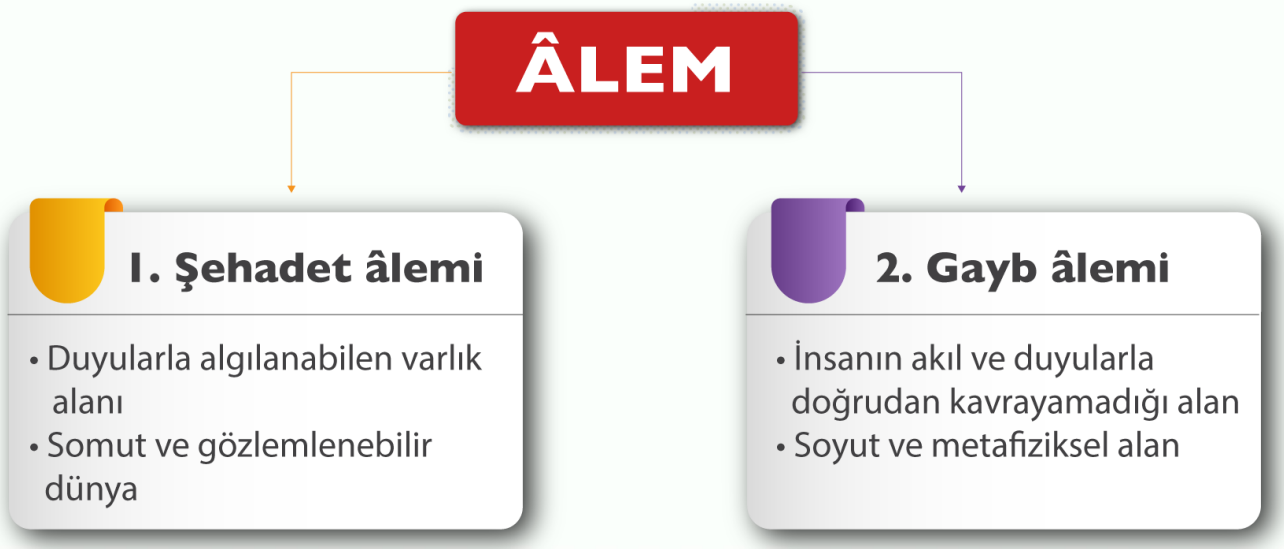

1.1. İSLAM'DA BİLGİ VE BİLGİNİN KAYNAKLARI

1.2. ALLAH ÂLEM İLİŞKİSİ

- Âlem, Allah'ın (cc) dışındaki bütün varlık dünyasını ifade eder.
- Canlı ve cansız bütün varlıkları kapsayan bu kâinatın tamamı O'nun yaratmasına bağlıdır.
- Allah (cc), âlemi yoktan var eden, yaşatan, düzenleyen ve yaratması her an devam edendir.

İnsanın Âlemdeki Konumu

- İnsan, yeryüzünde sorumluluk sahibi bir varlık olarak yaratılmıştır.
- İnsan, kendisine verilen nimetleri sınırsız bir hak olarak değil, emanet bilinciyle kullanmalıdır.
- Tercihlerinde özgür bırakılan insan, bu tercihlerin sonuçlarından sorumludur.
- İnsanın yaratılış amacı Allah'a (cc) kulluk etmektir.

"Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."

(Zariyat suresi 56. ayet)

1.2. ALLAH-ÂLEM İLİŞKİSİ

- Allah (cc) âlemlerin Rabbidir; bütün varlıkların sahibi, yöneticisi ve koruyucusudur.
- Âlemdeki her şey Allah'a (cc) muhtaçtır; O ise hiçbir şeye muhtaç değildir.

"De ki: 'O Allah tektir. Allah Samed'dir.'"

(İhlas suresi 1-2. ayetler)

1.2. ALLAH-ÂLEM İLİŞKİSİ

- Allah'ın (cc) kâinata koyduğu yasalar, evrende kusursuz bir düzen, uyum ve süreklilik sağlar.
- İnsan, bu düzeni fark ederek Allah'ı (cc) tanımaya ve kulluk bilinciyle yaşamaya yönelir.

"Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tespih eder..."

(Saff suresi 1. ayet)

"O, yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı..."

(Bakara suresi 29. ayet)

1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR

İsra Suresi 36. Ayet

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾

"Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur."

1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR

- İslam, yalancı şahitliği, iftirayı, kişinin bilmediği konuda konuşmasını ve hüküm vermesini yasaklamıştır.
- Yanlış bilgiye göre hareket etmek, hem bireye hem de topluma zarar verebilir.
- Kur'an-ı Kerim, kulak, göz ve kalp gibi bilgi kaynaklarının doğru kullanılmasını öğütler.
- Doğru bilgiye dayanarak hareket etmek, yanlış kararları ve birçok sorunu önlemeye yardımcı olur.

1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR

Tecessüs: Başkalarının özel hayatı ve sırlarını araştırmak demektir.

- İslam'da tecessüs yasaklanmıştır.
- İnsan duyduğu her habere hemen inanmamalı, haberin doğruluğunu araştırmalıdır.
- Zamanını ise gereksiz işlerle geçirmemeli, yararlı faaliyetlerle değerlendirmelidir.
- Doğru bilgiye ulaşmak ve sorumluluk bilinciyle hareket etmek, bireysel ve toplumsal açıdan önemlidir.

Mülk Suresi 23. Ayet

قُلْ هُوَ الَّذِىٓ اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ ۜ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

"De ki: 'O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!'"

1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR

- Allah (cc), insana bilgi edinmesini sağlayan kulak, göz ve kalp gibi nimetler vermiştir.
- İnsan, kendisine verilen nimetler için Allah'a (cc) şükretmekle sorumludur.
- Şükür, Yüce Allah'ın lütfettiği nimetlere karşı söz, davranış ve ibadetlerle minnettarlığını göstermektir.
- Gerçek şükür, nimetleri doğru ve yerinde kullanmakla da gerçekleşir.
- İnsan, sahip olduğu bütün nimetlerin Allah'ın (cc) bir emaneti olduğunu bilmeli ve onları amacına uygun şekilde kullanmalıdır.

Gözün Şükrü: Haramdan sakınmak ve helal olana bakmaktır.

Dilin Şükrü: Doğru konuşmak ve yalandan kaçınmaktır.

Malın Şükrü: İsraf etmemek ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmektir.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ